

2018-02-01

Dnr 2017/1349

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Promemoria: Studiemedel för utlandsstudier – Förändringar för ett långsiktigt hållbart system

(dnr U2017/04843/GV)

Utbildningsdepartementet har för avsikt att genomföra vissa ändringar i studiestödsförordningen (2000:655) gällande merkostnadslånen, samt en ändring som ger CSN möjligheten att begränsa utbetalning för en utbildning som inte rimligen bör ge rätt till studiemedel.

Riksgäldens synpunkter på förslaget

Riksgälden instämmer i de slutsatser och rekommendationer gällande förändringar i studiemedelssystemet som lyfts fram i den remitterade promemorian. Riksgälden ser att det finns flera problem med nuvarande ordning. Det är allvarligt att de nuvarande generösa reglerna avseende hur höga belopp som kan betalas ut vid en och samma tidpunkt har lett till ökat bidragsfusk, samt att det förefaller finnas kopplingar till terrorfinansiering.

Riksgälden har dock i detta remissvar valt att fokusera på de problem som relaterar till den påvisade återbetalningsproblematiken. Detta hänger samman med hanteringen av statens utlåning och kreditrisker förknippat med den nämnda utlåningen liksom implikationer som de föreslagna förändringarna bedöms få på den förväntade förlusten på studielånen. Även frågan om hur staten bidrar till enskilda individers skuldsättning kan vara värd att lyfta fram.

Nuvarande system bidrar till höga risker för staten utan att bidra till de studiepolitiska målen

I och med den reviderade budgetlagen (2011:203) kom de principer som sedan tidigare gällt för statliga garantier även att gälla för statlig utlåning med låg kreditrisk, däribland studielånen.¹ Detta innebär att den förväntade kostnaden för studielån fastställs vid utlåningstidpunkten och att ett belopp motsvarande den förväntade förlusten förs till en reserv. Medel från reserven ska användas för att täcka framtida kreditförluster som uppkommer i verksamheten.

Sammantaget vilar den statliga garanti- och utlåningsmodellen på ett antal bestämmelser som syftar till en både ansvarsfull och kostnadseffektiv hantering av finansiella risker. Flertalet av bestämmelserna bidrar till att göra beslutsfattarna medvetna om riskerna och till

¹ Som framgår av 3§ 7 kap. budgetlagen (2011:203) ska utlåning med låg förväntad förlust finansieras med lån i Riksgälden. Vidare framgår av 5§ att övrig utlåning finansieras med anslag. Hemutrustningslånen som hanteras av CSN är exempel på utlåning som anslagsfinansieras.

att staten sedan beaktar dessa risker. Andra syftar till att staten undviker att ta på sig vissa typer av oönskade risker, och till att minska statens risktagande i stort.

Det konstateras i remissen att nuvarande regelverk för merkostnadslånen bidragit till en väsentligt högre skuldsättning, samt att en stor del av låntagarna inte ingår i den avsedda målgruppen. Den påvisade återbetalningsproblematiken hos dem som tar merkostnadslån för utlandsstudier, särskilt gällande studier på gymnasienivå, antyder att kreditrisken i dessa lån är mycket hög. Utifrån de principer som garanti- och utlåningsmodellen vilar på kan det ifrågasättas ifall merkostnadslånen för utlandsstudier i sin nuvarande utformning innebär att staten tar på sig oönskade risker. Riksgälden välkomnar de förslag till ändringar som minskar dessa oönskade risker.

Riksgälden konstaterar att förslaget till ändringar av studiestödsförordningen om när studiemedel för utlandsstudier inte bör lämnas, innebär ett stort ansvar för CSN i själva bedömningen, givet den relativt breda skrivningen: ”studiemedel ska inte få lämnas för en utbildning som inte rimligen bör ge rätt till studiemedel, antingen på grund av utbildningen som sådan eller med hänsyn till övriga omständigheter”.

Slutligen finns skäl att lyfta konsumentskyddsaspekten, eftersom staten genom merkostnadslånen på detta sätt riskerar att bidra till hög skuldsättning av individer med svag återbetalningsförmåga.

Sammanfattning

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker Riksgälden Utbildningsdepartementets förslag att ändra villkoren för merkostnadslån.

I detta ärende har riksgäldsdirektör Hans Lindblad beslutat efter föredragning av analytiker Daniel Annas.

Hand Lindblad, beslutande

Daniel Annas, föredragande